

Předmět (Objekt)

je rozvíjející větný člen, který závisí na slovese nebo přídavném jméně slovesném/dějovém. Způsob vyjádření závislosti je rekcce (tedy nadřizený člen – sloveso nebo příd. jméno – určuje synt. substantivu jeho pádovou formu): *čte knihu, dotkl se stromu, věří bratrovi, náchylný ke lži*. Předmět vyjadřuje to, co je **výsledkem** děje (*píše dopis, upekla koláč*), co je dějem **přímo zasaženo** (*bije chlapce, dotkl se stolu*), nebo k čemu děj **přímo směřuje** (*radí synovi*). Předmět je **přímým doplněním slovesa**, je to člen, který je pro smysl věty nutný.

Pozor na rozdíl předmět x příslovečné určení!!!:

Předmět je třeba odlišit od příslovečného určení - pomůcka: nejdříve se ptáme zákl. otázkami pro příslovečné určení (KDE? KDY? JAK? PROČ?), a teprve když ty nefungují, tak se ptáme pádovými otázkami, pak jde o předmět (např. *Bydlí na venkově.* – KDE? = přísl. určení X *Čekal na otce.* = předmět). Tedy, je-li možná jiná otázka než pádová, tak nejde o předmět, ale o příslovečné určení.

Základním vyjádřením předmětu je **syntaktické substantivum v pádě prostém nebo předložkovém**. Mimoto se předmět vyjadřuje také **infinitivem**.

- Substantivum v **akuzativu bez předložky** je nejčastější (*V dáli uviděl les. Řekl jsem své poslední slovo. Jirka dostal kolo.*). Slovesa s akuzativní rekcí jsou tzv. **přechodná (tranzitivní)**, jejich počet neustále roste, zvláště slovesa s genitivní rekcí přecházejí k akuzativu, např. *užívat, přát, dobýt něco* (pův. *něčeho*).

- Substantivum v **genitivu** – jde o 2 skupiny sloves:

1. slovesa s významem **dotyku** (úsilí něčeho dosáhnout): *dosáhl úspěchu, dotkl se drátů, všiml si změny, zmocnil se peněz* atd.

2. slovesa s významem **odluky**: *vzdát se honoráře, zbavit se dluhů, bát se bouřky, štítit se brouků* atd.

V těchto případech se většinou jedná o slovesa **reflexivní**.

Další typy, u nichž je užití genitivu motivováno **sémantikou/významem**:

- **genitiv záporový** – *neměli peněz, nenašli po něm ani stopy, chudoba cti netratí*

- **genitiv partitivní** - *okusil jídla, přinesl vody, nabral soli, nalil mu čaje.*

- Substantivum v **dativu** je časté: *vyhnout se, porozumět, líbit se, věřit, smát se, děkovat někomu.*

Dativní předmět často bývá tzv. **druhým (nepřímým)** předmětem vedle přímého předmětu akuzativního, a to po slovesech s významem:

- **dávat a brát** někomu něco: *přinést, věnovat, pronajmout, vzít, ukrást, sníst někomu něco*

- **sdělit** někomu něco: *povídat, přednášet, rozkázat, připomenout, slíbit, dovolit někomu něco*

- Předmět v **instrumentálu** bývá zřídka (je na hranici s přísl. určením) – rozdíl si vysvětlíme u přísl. určení.

- Předmět v **předložkovém pádě** je častý: *zamilovat se do jazykovědy, přiznat se k chybě, zvítězit nad leností, zapomenout na vychování, toužit po úspěchu* atd.

- Poměrně často se předmět vyjadřuje **infinitivem** (ten lze nahradit substantivem nebo vedlejší větou): *Bál se pracovat. (Bál se práce.), Rozhodl se odejít. (Rozhodl se, že odejde.), Doporučili mu opakovat ročník. (...), aby opakoval ročník.)*

Určete holé předměty vyjádřené větně nebo nevětně:

Směsice mých pocitů zahrnovala jak zklamání, tak údiv. Cesta k novým cílům nebude prosta překážek. S určitostí můžeme tvrdit, že Dvořák se zúčastnil jak zkoušek opery Evžen Oněgin, tak slavnostní premiéry v prosinci téhož roku. Problémy ekologie neznají hranic. Budoucnost je otevřená, jsem plný nadějí, pochyb, odhodlání, nejistot, plánů i obav. S radostí přivítala, když jí přítelkyně obstarala lístek na módní přehlídku. Můj zdravotní stav je prý přiměřený věku. Konečně pochopil, co mu ostatní už dlouho nenápadně naznačovali. Jak dlouho ženě trvá, než ovládne bitevní pole kuchařské? Dostal jsem mnoho tipů na levné elektrospotřebiče a další užitečné předměty do domácnosti. Trávit celý život v ráji nelze, neboť pak by člověk nepochopil, co ten ráj vůbec je. Čeština je velmi podobná nejen slovenštině, ale i polštině. Obávám se, že tě zklamu. Umínil si, že se nebude rozrušovat žádnou další deprimující četbou, a sáhl po humoristickém románu. Díval se na nádraží na jízdní řád. Přemýšlela jsem, zda a kdy mu to řeknu. Poradili nám přestěhovat se na venkov. Neřekl jediného slova a odešel. Členové horské služby snesli zraněného horolezce do údolí řeky Váh. Nesnesu pohled na takovou hrůzu. Nesnáším spát při zavřeném okně. Chtěl se oženit. Zamýšlel se oženit.